

Att minska risken för våld och att främja återhämtning i den rättspsykiatriska vården

- Patienters och personalens erfarenheter av vägen mot återhämtning**

Helén Olsson

Avdelningen för omvårdnad, tidigare Institutionen för
hälsovetenskap

MITTUNIVERSITETET

2013

AKADEMISK AVHANDLING

För avläggande av filosofie doktorsexamen vid
fakulteten för Humaniora vid
Mittuniversitetet, Campus Sundsvall, som offentligen
kommer att försvaras i sal M 108,
fredagen den 6 september år 2013, kl 10.30.

Opponent är Prof. David Brunt, Linnéuniversitetet

Att minska risken för våld och att främja återhämtning i den rättspsykiatriska vården – Patienters och personalens erfarenheter av vägen mot återhämtning

Helén Olsson

Department of Nursing

Mid Sweden University, Sundsvall, Sweden.

ISBN: 978-91-87103-81-0, ISSN: 1652-893X, Doctoral thesis nr: 152

Sammanfattning

Avhandlingens övergripande syfte var att utifrån de salutogena aspekterna i det rättspsykiatriska omvårdnadsarbetet undersöka vad som är relaterat till vändpunkter i samband med minskad risk för våld och vad som bidrar till återhämtning. Avhandlingen baseras på fyra olika studier. Syftet i **delstudie I** var att identifiera och jämföra rättspsykiatriska patienter som sänkt sin bedömda risk för våld med 30 % eller mer enligt riskbedömningsinstrument HCR-20. Resultatet visade att den bedömda risken för våld minskade över tid. Två riskfaktorer visade sig svåra att förbättra och föreföll inte påverkas av den rättspsykiatriska vården, dessa var 'brist på stöd och hjälp' och 'stress'. Resultatet visade att kvinnliga patienter och patienter utan psykopatidiagnos var mer benägna att sänka sin risk för våld. I **delstudie II** intervjuades tretton rättspsykiatriska patienter om upplevelser och erfarenheter kring vad som bidrar till minskad respektive ökad risk för våld inne på en rättspsykiatrisk avdelning. Data analyserades med hjälp av en tolkande beskrivning (Interpretive Description). En trygg miljö där det fanns möjligheter till förtroendefulla relationer genererade möjligheter till förändring och utveckling av nya, mer funktionsdugliga förhållningssätt som därmed minskade risken för våld. Aggressivitet och våld kunde uppstå till följd av en icke-kommunikativ personal med en negativ eller avvisande inställning. Den psykiska miljön påverkades av ett ständigt växelspel mellan patienter och mellan patienter och personal. I **delstudie III**, intervjuades tio rättspsykiatriska patienter om hur de upplevde förändringsprocesser i samband med vändpunkter och återhämtning. Metoden var kvalitativ innehållsanalys. Resultatet visade att känslor av sårbarhet och utsatthet kännetecknade de processer som var relaterade till patienternas vändpunkter. Stöd från en förtroendeingivande omgivning, att få vara i en trygg miljö samt korrekt anpassade mediciner, var faktorer som ansågs bidra till vändpunkter och återhämtning. **Delstudie IV** bestod av intervjuer med tretton personal. Syftet var att belysa upplevelser och erfarenheter kring rättspsykiatriska patienters vändpunkter och återhämtning. Kvalitativ innehållsanalys användes som metod. Personalen erfor att en vänlig gruppdynamik på avdelningen och vikten av att tillgodose patientens behov av att få reflektera över tidigare händelser i livet, gynnade vändpunkter och återhämtning. Flexibilitet och lyhördhet och att ha tålamod och gå varsamt tillväga ansågs vara förhållningssätt som gav möjligheter att bli 'inbjuden' av patienten och få ta del av dennes 'berättelse'.

Nyckelord: intervjuer, minskad risk för våld, rättspsykiatriska patienter, vändpunkter, återhämtning